

Na cestě k Evropskému prostoru vysokoškolského vzdělávání
Komuniké ze setkání evropských ministrů zodpovědných za vysoké školství v Praze
ze dne 19.května 2001

Dva roky po podpisu Boloňské deklarace a tři roky po Sorbonnské deklaraci se v Praze setkali evropští ministři zodpovědní za vysoké školství, kteří reprezentují 32 signatářů těchto dokumentů, aby zhodnotili pokrok, jehož bylo dosaženo, a vytyčili směry a priority pro následující období probíhajícího procesu. Ministři znovu potvrdili svůj závazek vytvořit do roku 2010 Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání. Skutečnost, že se toto setkání koná v Praze, je symbolickým výrazem jejich vůle zapojit do tohoto procesu ve světle rozšíření Evropské unie celou Evropu.

Ministři přivítali a posoudili zprávu „Další rozvoj boloňského procesu“, kterou připravila skupina ustavená po setkání v Boloni (Follow-up group), a konstatovali, že cíle Boloňské deklarace jsou v široké míře přijímány a že vytvářejí základ pro rozvoj vysokého školství ve většině signatářských zemí, rovněž tak je přijaly za své univerzity a další vysoké školy. Ministři znovu zdůraznili, že se musí pokračovat v úsilí na podporu mobility, aby studenti, učitelé, výzkumní a administrativní pracovníci mohli využívat bohatství Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání včetně jeho demokratických hodnot, různorodosti kultur, jazyků i vysokoškolských systémů.

Ministři vzali na vědomí jednání Konvence evropských vysokých škol, které se konalo v Salamance 29.-30. března, a doporučení Konvence evropských studentů z Göteborgu z 24.-25. března. Velmi ocenili aktivní zapojení Evropské asociace univerzit (EUA) a Národních svazů studentů v Evropě (ESIB) do boloňského procesu. Vzali na vědomí a ocenili celou řadu dalších aktivit a iniciativ, které posunuly proces kupředu. Rovněž vzali na vědomí konstruktivní pomoc Evropské komise.

Ministři konstatovali, že aktivity doporučené v Deklaraci, jež se týkaly struktury titulů a kvalifikací, byly ve většině zemí intenzivně a široce projednávány. Obzvláště ocenili, jak postupuje práce na zajišťování kvality. Ministři považují za potřebné reagovat na výzvy, které s sebou přináší transnárodní vzdělávání. Zároveň se shodli na nutnosti pojetí vzdělávání v perspektivě vzdělávání celoživotního.

Další opatření, která sledují šest cílů boloňského procesu

Ministři potvrzují, ve shodě s Boloňskou deklarácí, že vytváření Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání je podmínkou pro to, aby se zvýšila atraktivita a konkurenceschopnost evropských vysokých škol. Podpořili myšlenku, že vysokoškolské vzdělávání je veřejný statek a že je - a i v budoucnosti zůstane - veřejnou odpovědností (regulace atd.), a že studenti jsou plnohodnotnými členy akademické komunity. Z tohoto hlediska ministři k dalšímu postupu procesu dodali:

Přijetí srozumitelného a srovnatelného systému titulů

Ministři naléhavě vyzvali univerzity a ostatní vysoké školy, aby plně využily stávající národní legislativy i evropských nástrojů k usnadňování akademického i profesního uznávání částí studia i titulů tak, aby občané mohli efektivně využívat svých kvalifikací, kompetencí a dovedností v rámci Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání.

Ministři vyzvali existující organizace a sítě, jako například NARIC a ENIC, aby podpořily na institucionální, národní i evropské úrovni jednoduché, účinné a spravedlivé uznávání, které bude brát v úvahu zásadní rozmanitost kvalifikací.

Přijetí systému založeného v podstatě na dvou hlavních cyklech

Ministři s uspokojením konstatovali, že cíl vytvořit strukturu založenou na dvou hlavních cyklech – pregraduálním a graduálním – se stal předmětem diskusí. Některé země tuto strukturu přijaly a několik dalších o ní uvažuje s velkým zájmem. Je třeba poznamenat, že v mnoha zemích mohou být bakalářské i magisterské tituly, nebo srovnatelné tituly jiného dvoustupňového studia, získány jak na univerzitách, tak na jiných vysokých školách. Programy vedoucí k titulu mohou mít, a skutečně by měly mít, různá zaměření a různé profily, aby vyhověly rozmanitosti požadavků jedince, akademické náročnosti i trhu práce, jak to formulovaly i závěry semináře o bakalářských kvalifikacích, jenž se konal v Helsinkách (únor 2001).

Zavedení kreditového systému

Ministři zdůraznili, že podmínkou větší flexibility procesu vzdělávání a získávání kvalifikací je přijetí společných základů kvalifikací a že je nutné podpořit tento krok kreditovým systémem, jako je např. ECTS, nebo jiným systémem, který je s ECTS kompatibilní, který zaručí jak přenosovou, tak akumulární funkci. Spolu se vzájemně uznaným systémem zajišťování kvality mohou tato opatření usnadnit přístup studentů na evropský trh práce a posílit kompatibilitu, atraktivitu a konkurenceschopnost evropského

vysokého školství. Všeobecné používání takového kreditového systému a Dodatku k diplomu posílí pokrok v tomto směru.

Podpora mobility

Ministři potvrdili, že nejdůležitějším cílem, jak je vyjádřeno v Boloňské deklaraci, je zlepšit mobilitu studentů, učitelů, výzkumných a administrativních pracovníků. Proto znovu potvrdili svůj závazek hledat cesty k odstranění překážek volného pohybu studentů, učitelů, výzkumných a administrativních pracovníků. Vzali na vědomí možnosti mobility nabízené programy Evropského společenství a pokrok, kterého bylo v tomto směru dosaženo, např. ustavením Akčního plánu mobility přijatého na Evropské radě v Nice v roce 2000.

Posílení evropské spolupráce v zajišťování kvality

Ministři uznali zásadní význam, který má pro dosahování vysokých standardů a pro podporu srovnatelnosti kvalifikací v Evropě zajišťování kvality. Vybídli též k užší spolupráci mezi sítěmi pro uznávání titulů na jedné straně a sítěmi zabývajícími se zajišťováním kvality na straně druhé. Dále zdůraznili nutnost těsné evropské spolupráce a vzájemné důvěry jak v národní systémy zajišťování kvality, tak při jejich akceptování. Dále vybídli univerzity a další vysoké školy, aby šířily příklady dobré praxe a aby navrhly scénáře pro vzájemné akceptování hodnotících a akreditačních/certifikačních mechanismů. Ministři vyzvali vysoké školy, národní agentury a Evropskou síť pro zajišťování kvality ve vysokoškolském vzdělávání (ENQA) ve spolupráci s odpovídajícími institucemi ze zemí, které nejsou jejími členy, k vytvoření společného referenčního rámce a k rozšiřování nejlepších zkušeností.

Posílení evropské dimenze ve vysokoškolském vzdělávání

Za účelem dalšího posílení důležité evropské dimenze vysokoškolského vzdělávání a zvýšení zaměstnatelnosti vyzvali ministři sektor vysokého školství k posílení rozvoje modulů, kursů a kurikulů na všech úrovních s evropským obsahem, zaměřením či uspořádáním. V tomto smyslu jde především o moduly, kursy a studijní programy nabízené ve spolupráci institucí různých zemí, které vedou k uznávanému společnému titulu.

Ministři dále zdůraznili následující body :

Celoživotní učení

Celoživotní učení je základní prvek Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání. V budoucí Evropě, jejíž společnost i ekonomika budou založeny na znalostech, musí strategie celoživotního učení přijmout výzvu ke zvyšování konkurenceschopnosti, využívání nových technologií a přispívat ke zlepšování sociální soudržnosti, rovných příležitostí a kvality života.

Vysoké školy a studenti

Ministři zdůraznili, že zapojení univerzit i dalších vysokých škol a studentů jako kompetentních, aktivních a konstruktivních partnerů do budování a utváření Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání je potřebné a vítané. Vysoké školy prokázaly, že pokládají vytváření kompatibilního a efektivního, jakkoli diversifikovaného a adaptabilního, Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání za velmi důležité. Ministři rovněž upozornili na to, že základní důležitou podmínkou pro důvěru, význam, mobilitu, kompatibilitu a atraktivitu v rámci Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání, je kvalita. Ministři ocenili všechny kroky, které přispěly k rozvoji studijních programů, jež kombinují akademickou kvalitu se vztahem k trvalé zaměstnatelnosti a vyzvali vysoké školy k aktivnímu plnění této úlohy.

Ministři potvrdili, že by se studenti měli podílet na tvorbě organizace a obsahu studia a ovlivňovat je. Ministři dále potvrdili potřebu, jak k tomu vyzvali studenti, vzít v úvahu sociální rozměr boloňského procesu.

Posílení atraktivity Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání

Ministři se shodli na tom, že je nutné věnovat větší pozornost posílení přitažlivosti evropského vysokoškolského vzdělávání jak pro studenty z Evropy, tak z ostatních částí světa. Srozumitelnost a srovnatelnost evropských vysokoškolských titulů na celém světě by měla být podpořena vypracováním společného rámce kvalifikací, koherentními mechanismy pro zajišťování kvality a akreditačními/certifikačními mechanismy i zlepšením informovanosti.

Ministři obzvláště zdůraznili, že zejména kvalita vysokoškolského vzdělávání a výzkumu je a měla by být důležitým znakem mezinárodní přitažlivosti a konkurenceschopnosti Evropy. Ministři se shodli, že větší pozornost by měla být věnována výhodám, které přináší různorodost institucí a programů v Evropském prostoru

vysokoškolského vzdělávání. Vyzvali k rozvoji spolupráce mezi evropskými zeměmi v zavádění a využívání perspektiv transnárodního vzdělávání.

Nepřetržitě pokračování

Ministři se zavázali, že budou pokračovat ve spolupráci založené na cílech Boloňské deklarace, postavené na společných rysech a využívající výhod plynoucích z rozdílnosti kultur, jazyků a národních systémů, opírající se o všechny možnosti mezivládní spolupráce a pokračujícího dialogu s evropskými univerzitami a dalšími vysokými školami a studentskými organizacemi i o možnosti, které nabízejí programy Společenství.

Ministři přivítali připojení nových členů k boloňskému procesu. Podmínkou však je, aby přihlášky podali ministři zemí, pro něž jsou otevřeny programy Evropského společenství Socrates a Leonardo da Vinci, nebo které mají přístup ke kartám programu Tempus. Ministři přijali žádost Chorvatska, Kypru a Turecka.

Ministři rozhodli, že další konference se bude konat v druhé polovině roku 2003 v Berlíně s cílem zhodnotit dosažený pokrok a stanovit priority a směry pro další fáze procesu směrem k Evropskému prostoru vysokoškolského vzdělávání. Ministři potvrdili potřebu vytvořit strukturu pro pokračování procesu, která se bude skládat z řídicí skupiny (Follow-up Group) a přípravné skupiny (Preparatory Group). Řídicí skupina (Follow-up Group) bude složena ze zástupců všech signatářských zemí, nových účastníků a Evropské komise, a měla by být řízena příslušnou předsednickou zemí. Přípravná skupina by měla být složena ze zástupců zemí, které byly hostiteli minulých ministerských setkání a příštího setkání, dále ze dvou členských zemí EU a dvou nečlenských zemí, tyto čtyři zástupci budou voleni řídicí skupinou (Follow-up Group). Dalšími členy přípravné skupiny, která bude řízena hostitelskou zemí příští ministerské konference, bude země mající předsednictví EU a Evropská komise.

Evropská asociace univerzit, Asociace institucí vysokoškolského vzdělávání (EURASHE), Národní svazy studentů v Evropě a Rada Evropy by měly být během dalších prací konzultovány.

V zájmu pokračování procesu ministři vyzvali řídicí skupinu (Follow-up Group), aby připravila semináře k těmto tématům: spolupráce týkající se akreditací a zajištění kvality, otázky týkající se uznávání dokladů a využívání kreditů v boloňském procesu, práce na společných titulech, sociální dimenze se zvláštním zřetelem k překážkám bránícím mobilitě a rozšiřování boloňského procesu, celoživotní učení a zapojení a účast studentů v procesu.